

Op leven en dood

Een collega ligt met het coronavirus in het ziekenhuis. Om hem heen sterven mensen. Geen grijsaards, maar opa's en oma's, vaders en moeders. De enige echte zaken die er werkelijk toe doen, leven en dood, tellen. De wereld van gisteren is voorbij. Plotseling, niemand rekende er werkelijk op. Maar nu, opeens, slaat de geschiedenis ons in het gezicht. Onze verwende, bruin gestoofde lichamen worden ruw en meedogenloos wakker geschopt. De westerse, zich superieur wanende generatie, is aan de beurt. Corona is momenteel de enige supermacht.

Je hoeft geen trendwatcher te zijn om te zeggen dat 2020 in het rijtje van 1956, 1962, 1989 en 2001 komt te staan. Onze kwetsbaarheid en beperktheid sluipen onze huiskamers binnen, waarin velen opgesloten zitten. De Verlichting gaat uit en de wetenschap staat met de mond vol tanden. Hoezo maakbaarheid van het leven?

Ook de geschiedwetenschap hapert en stamelt. Ik ben niet gerust op ons collectieve geheugen. De Spaanse griep staat mondjesmaat in onze schoolboeken. Versailles vinden we belangrijker. De Aziatische griep (1957-1958) met ruim 1,1 miljoen slachtoffers komt niet of nauwelijks in onze geschiedenisboeken voor, net zo min als de Hongkong-griep die tien jaar later ruim een miljoen slachtoffers vergde. De 'varkensgriep' van tien jaar geleden, met 575.000 slachtoffers, zoek ik in de meeste schoolboeken vergeefs.

'Ik ben niet gerust op ons collectieve geheugen'

Wie duidt deze tijd? Een leger van epidemiologen, artsen, psychologen, politici en filosofen trekt voorbij. Op zoek naar de bevestiging van het eigen geloof en gelijk. Eurocommissaris Frans Timmermans staat in een lange rij met zijn bewering 'dat Moeder Natuur het zat is'. Gerdi Verbeet vindt dat de natuur ons een streek geleverd heeft. Enzo-voort. Heeft de natuur dan ook een moraal?

Heeft bestuursvoorzitter Paul Rosenmöller van de VO-raad gelijk met zijn bewering dat bij de beslissing van het kabinet om de scholen te sluiten 'uiteindelijk de emotie het van de ratio gewonnen heeft'? De tijd zal het ons leren. Velen die niet 'gelooven', winden zich op over mensen die 'God erbij halen'. Gram over een kerk die het in het verleden verkeerd heeft gedaan, wordt gespuid.

Heel even komen door deze crisis de mensen uit het verleden die zoveel hebben meegemaakt dichterbij. Ja, de geschiedenis biedt troost. Omdat we er mensen ontmoeten die van de zorgen moe zijn en verlangen naar de wereld van morgen. Wordt de uitbraak van het coronavirus een keerpunt in

de loop van de geschiedenis? We zien de nimmer aflatende strijd om het bestaan. Geopolitiek wereldwijd. In nationalisme. In economisch opzicht. Marktdenken versus verzorgingsstaat. In neoliberalisme en dictatuur. En op de ic-afdelingen. De menselijke natuur is echter onveranderlijk. Echte troost en perspectief zullen we moeten halen bij iets wat groter is dan wijzelf. De geschiedenis heeft antwoorden. Op een van mijn laatste fietstochten zag ik de mooie spreuk 'Ora et labora' (bid en werk) op de gevel van een oude boerderij staan. De uitspraak is waarschijnlijk van de monnik Benedictus. In de zesde eeuw heeft hij regels opgesteld voor hoe kloosterlingen met elkaar moeten leven. Deze regels van Benedictus zijn juist op de dag van vandaag nog steeds van betekenis. Bij de schepping van de aarde krijgt de mens de opdracht deze te bewerken en te onderhouden (Genesis 2:15). Zoals het ontwikkelen van nieuwe vaccins. En ondertussen bid ik met NRC-columniste Rosanne Hertzberger 'tot mijn God, en de God van mijn voorouders. Bewaar ons, bescherm ons, houd ons vast'. ■

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.